

SPOLOČNE ZA OBNOVU CHRÁNENÝCH HISTORICKÝCH PARKOV V PALÁRIKOVE A DIÓSJENÖ“

Je práca, ktorej výsledky sa často dostavia až oveľa neskôr, ako si to môžu mnohí ľudia všimnúť a pre nezainteresovaných sa často ani nezdá byť prácou aj keď sú za ňou mnohé hodiny a nemalé úsilie. Podobne je to aj s prípravou cezhraničných projektov, ktoré pomáhajú ľuďom v oboch krajinách zachrániť to, čo je jedinečné a vytvára hodnotu prostredia, ktoré nás obklopuje.

29. novembra tohto roku boli zástupcovia obecného úradu pozvaní na konferenciu, ktorá sa konala vo vzdelávacom stredisku, ktoré tvorí vstup do Národného parku Katalinpuszta v Novohradskej župe v Maďarsku. Toto podujatie tvorí súčasť realizácie projektu v rámci cezhraničnej spolupráce podnikov LESY Slovenskej republiky a IPOLY ERDŐ Zrt. Zamestnanci oboch týchto organizácií pripravili nielen samotnú spoluprácu v rámci spoločného projektu, ale zabezpečili aj spracovanie projektov záchranu dvoch historických parkov a aj ich revitalizácie pre verejnosť, ktorá po obnove oboch parkov získa atraktívne prírodné prostredie. V prípade slovenskej časti projektu sa jedná o záchranu a obnovu parku v Palárikove a na maďarskej strane je to v Diósjenő. Projekt oboch parkov bolo možné pripraviť po dobrých skúsenostiach s realizáciou projektu „Poľovnícky a lesnícky klaster na podporu udržateľného cezhraničného rozvoja“, ktorý sa realizoval ešte v roku 2010. V rámci cezhraničnej spolupráce na obdobie 2007 – 2013 sa obe strany rozhodli pripraviť aj projekt záchranu nášho parku v Palárikove.

Podobné projekty nie sú v Maďarsku novinkou, o čom nás presvedčili príspevky účastníkov počas konferencie a aj samotné vzdelávacie stredisko v prírodnej pamiatke parku Katalinpuszta, ktoré bolo vybudované na mieste odstavných plôch a garáží pre lesné stroje. Okrem propagácie prírodných hodnôt ktorá je nasmerovaná na rodiny s deťmi je tu aj malé ubytovacie zariadenie a samotné stredisko poskytuje turistom rôzne služby.

Počas príspevkov sme si mohli pozrieť praktickú záchranu historických parkov od spracovania odborných výskumov až po realizáciu v rámci štrukturálnych fondov poskytovaných Európskou úniou a rôznymi subjektmi na podporu záchranu historického dedičstva. Z viacerých stojí za spomenutie záchranu časti kolosálneho parku pri kaštieli kniežata Mikuláša Eszerházyho vo Fertőde (pokladaného za Uhorské Versailles) a záchranu parku so systémom jazier pri kaštieli Festeticsovcov v Dégu. Za Krajský pamiatkový úrad v Nitre mala príspevok pani Ing. Darina Ulrychová CSc., ktorá vo svojom príspevku zhrnula administratívny proces pri záchranu kultúrnych pamiatok na Slovensku a stručne informovala odbornú verejnosť aj o niekoľkých parkoch na území nitrianskeho kraja.

O príprave a projekte záchranu parku v Palárikove mal príspevok Ing. Zoltán Balko, ktorý je aj autorom projektu obnovy parku. V Príspevku stručne zhrnul históriu parku, kde vyzdvihol prínos architekta Mikuláša

Ybla a rodiny Károlyiovcov pri zakladaní parku, pri rozširovaní a pretvorení parku v Palárikove v priebehu 19. storočia. V informáciách o svojom projekte uviedol aj budúce zónovanie parku, ktorý bude mať dve základné funkčné zóny s odlišným charakterom starostlivosti. Obe bude deliť chodník deliaci veľkú lúku. V časti, ktorá sa nachádza v okolí kaštieľa, bude obnova zameraná na rekonštrukciu parku do podoby, ktorá

zodpovedá historickému výrazu budovy kaštieľa. V druhej časti, kde sa bude udržiavať hlavný priehľad, bude dominovať prírodný charakter parku. V tejto druhej časti sa počíta aj s chovom zveri a športovými aktivitami zameranými na individuálne relaxovanie. Význam poznávania zvierat a ich života pre najmladšiu generáciu bude jedným z hlavných lákadiel pre návštevy rodín s deťmi, ktoré budú do Palárikova prichádzať zo širokého okolia. Možnosť dívať sa na pasúcu sa zver neposkytuje na Slovensku žiadny historický park. Obe časti parku budú od seba oddelené unikátnym riešením, ktoré umožní voľný pohyb osôb, ale

zároveň aj zabráni prechodu zveri. Toto riešenie nebude vytvárať ani optickú zábranu pri pohľade od kaštieľa smerom k známemu priehľadu. Okrem uvedeného sa v parku počíta s vytvorením náučného aj športovo-oddychového vybavenia a priestorov pre relaxáciu a prechádzky seniorov. Počas príspevku spomenul pán Balko aj význam záchranu našej vodárenskej veže, ktorú pokladá za jedinečný objekt európskeho významu. Bohužiaľ, jeho obnova bude súčasťou až ďalšej etapy, s ktorou sa ešte len začne.

V ďalšom príspevku uviedol pán Gábor Alföldy projekt obnovy parku v Diósjenő v blízkosti Slovenských hraníc v Novohradskej župe. Projekt sa bude týkať záchranu historického parku, ktorý sa za uplynulé polstoročie zmenil na les. Park bol založený v roku 1910 pri novostavbe kaštieľa bankára Sándora Svába a jeho manželky barónky Irén Herczog. Park navrhol architekt János Hein a začlenil do neho aj staré stromy, o ktorých s tradovalo, že pamätajú ešte príchod starých Maďarov. V očiach vtedajšej verejnosti zvyšovala táto skutočnosť hodnotu parku. Po roku 1945 v kaštieli bol archív ministerstva poľnohospodárstva a v 50-tych rokoch tu bola kasáreň sovietskej armády. Od roku 1957 až do súčasnosti je v kaštieli umiestnené zariadenie

pre telesne postihnutých, ktoré tu zostane aj naďalej. Od tých čias sa parku nevenovala žiadna starostlivosť. Na jeho lúkach boli vysadené sadenice stromov a park sa do súčasnosti zmenil na hustý les. Na krátkej prehliadke, ktorá bola na záver podujatia, sme sa mali možnosť presvedčiť, že v prípade parku v Diósjenő pôjde o záchranu územia nad obcou, ktoré je v súčasnosti pomerne zle prístupné. Pri pohľade na mnohé iné už realizované projekty záchranu pamiatkových objektov a parkov na území Maďarska však niet pochybností, že sa aj tento park stane atraktívnym a vyhľadávaným miestom oddychu pre turistov.

Ing.arch. Peter Hudák, PhD.